

Mikor, ki, hol, hogyan?

KALANDOZÁSOK A MILITARY TÖRTÉNETÉBEN

1974-ben járunk, télen vegyes összetételű lovakkal az edzőtábor elkezdte munkáját (lásd az előzményeket a Pegazus 2019/8. számában). Az akkori Lovas Szövetség nem írt ki bajnokságot militaryban ebben az évben sem. Sőt, a '73-as évvel ellentétben egyetlen versenyen sem szerepeltek a militarysok. Ekkor már két évvel voltunk München után és kettővel Montreal előtt. A csúszás és a helyben topogás nyilvánvaló volt, fejlődésről nem beszélhettünk. Az akkori felfogás szerint – mondván, hogy Montreal úgyis messze van, lovas oda nem kerülhet ki – a szakvezetés számára nem volt fontos az ügy. A centralizált edzőtábor terhei pedig egyre jobban Kiskunhalasra maradtak.

Nem volt védhető a military helyben, és nem kapott elég központi támogatást sem. Sőt! Az „öreg”, tapasztalt Adonisz Budapestre, és Bornemissza xx fedezetési állomásra helyezésével már csak a négy-öt éves állomány maradt Halason. Nemcsak az akkori versenyzők körében, hanem a szakvezetők között is (Szabados, Hirling, Babochay) kételyek támadtak a helyes út irányáról. Ekkor készült el a szövetség felé a következő javaslat, ami nem tudni miért, de sosem valósult meg egészen.

„Magyar Lovas Szövetség Elnöksége, Butor Sándor főtitkár elvtárs részére. Tárgy: Jelentés és javaslat a magyar military sport helyzetéről és fejlesztéséről. Sportegyesületünk 1969 óta foglalkozik rendszeresen a military sporttal. Az elmúlt 5 év alatt számos tapasztalatra tettünk szert a versenyek rendezésében, lovasok és lovak felkészítésében. Rendeztünk egy nemzetközi versenyt és résztvettünk három CCI, illetve CCIO versenyen.

Az első időszakban elsősorban az állóképességet tartottuk a legfontosabbnak, míg az ugróképességet 1,20-1,30 m magasságon határoztuk meg.

Az első nemzetközi versenyek ráébresztettek, hogy az állóképesség mellett a magas fokú ugrókészség és képesség is fontos. Ez annál is inkább így van, mert a terepakadályok jellege és mérete gyakran megkívánja az 1,40-1,50 m magasságú ugrásokat. Mivel a magyar ugrósport is

kevés ilyen lóval rendelkezik, így a sok munka ellenére a várt eredmények elmaradtak.

Az olimpia után 1973-74 telén az Országos Lótenyésztési Felügyelőség és a Magyar Lovas Szövetség kezdeményezésére Kiskunhalason a Határőr Dózsa keretében ismét elkezdtünk a military versenyággal foglalkozni, azzal a távolabbi perspektívával, hogy az 1976., 1980. évi olimpiára egy jó csapatot alakítsunk ki.

E célból rendelkezésünkre bocsátottak 18 db 4 éves nyers lovat és 6 fő státuszt kaptunk, amiből csak 3 fő alkalmazása realizálódott. Jelenleg 14 db ló és 2 fő áll egy

edző vezetésével a military keret rendelkezésére [...].

Javasoljuk a military sport decentralizálását az alábbiak szerint.

1. Három főbázist kell kijelölni, pl. Kiskunhalas, Kaposvár, Keszthely vagy Üllő.
2. Ki kell jelölni olyan istállókat, klubokat és méneseket, ahol a military vitelének feltételei adottak. Ezeknek a sportszerveknek a támogatást annak függvényében kell adni, hogy 2-3 lóval military versenyeken vegyenek részt. Ilyenek: Tata, Bábolna, Rádiháza, Szombathely, Hortobágy, Hódmezővásárhely stb.

Magunk részéről, mint az egyik főbázis, kérünk évente 5-6 lovat az igénynek megfelelően biztosítani és egy személyi státust. Ennek fejében vállaljuk, hogy évente rendezünk egy bajnoki fordulót és kötelezzük magunkat, hogy 5-6 lóval a Szövetség által kiírt versenyeken részt veszünk [...].

A fentiek szerint, kb. 40 db lovat lehetne a militaryban foglalkoztatni és dotáció ellenében kötelezni a klubokat, hogy a Szövetség által előírt versenyeken részt vegyenek. Ha már részt kell venniük, igyekezni fognak fel is készülni. Kialakulhat egy egészséges vetélkedés, ami a sportág fejlődését vinné előre.

A fentiek alapján kérem az Elnökséget, hogy a jelenleg nálunk lévő lovakból jelölésünknek megfelelően 3 db lovat hagyjon állományunkban és egy személyi státust. A másik 3 db lovat 1975. januárban jelölé-

sünk, illetve kérésünk alapján kérjük biztosítani.

A fent maradt lovakat a felsorolt főkluboknak szét lehetne osztani.

Kiskunhalas, 1974. szeptember 18-án.

Tisztelettel: Hirling József alezredes, a lovasiskola parancsnoka, valamint Szabados Gyula, a válogatott edzője.”

A jelentés utolsó mondata végleg lezárta a központi irányítás alatt működő military korszakát. A felállított lovakat széthordták szerte az országba, közülük több eredményes sportló lett, például Hadakozó a Bp. Honvédnál.

A military további sorsa a véletlen, és a sportágat „elvetemülten szeretők” kezében maradt.

Álljon itt a korszakot megélt versenyzők véleménye. Mindegyiküknek ugyanazt a kérdést tettem fel: Hogyan élte meg a military sport ezen időszakát 1970–74 között?

HORVÁTH JÓZSEF

(Szül.: 1947., Bábolna; első egyesülete: Bábolna; nevelőedzője: Kappel József; egyesülete: HŐR. Dózsa; edzője: Hirling József). „Sopronba vonultam be katonának 1966-ban, 1967-ben Kiskunhalasra kerültem. Tiszthelyettesként, a díjugrató szakágban lovagoltam a Határőr Dózsában. A militaryversenyzést 1969-ben kezdtem el. 1970-től készültünk az olimpiára. Nehéz edzőtábor, megerőltető versenyek következtek. Pihenés helyett akadályokat építettünk, egyszóval nagy erőpróbnak

2

számított a felkészülés. Sporttevékenységem legnagyobb és legszebb díja az volt, amikor 1972 júniusában közölték velem, hogy – a kezdeti nehézségek ellenére – bekerültem az olimpiai utazó keretbe.

Megfelelő lóállomány hiányában sajnos a militaryzást abba kellett hagynom. A továbbiakban díjugratóként versenyeztem 1979-ig, amikor gerincproblémáim miatt le kellett mondanom az aktív versenyzésről. Ezért leszereltem és családommal Bábolnára költöztünk. Azóta edzősködöm. Jelenleg lovasoktató vagyok a bábolnai lovas szakiskolában.”

VARRÓ JÓZSEF

(Szül.: 1944., Kóka; első egyesülete: 1958 – Bábolnai Export. Bp. Tattersall, 1960 – Újpesti Dózsa; nevelőedzője: Szabados Gyula, Tóth István; egyesülete: HŐR. Dózsa 1964; edzője: Hirling József).

„Nehéz, de gyönyörű időszak volt. Fiatalok voltunk, nagy volt a munkabírásunk és a gyötrelmes három év edzőtáborát, versenyeit – a jó kollektíva miatt is – könnyebben viseltük el. Mindannyiunkban ott lebegett, hogy ha eleget dolgozunk, akkor megérdemelten ott lehetünk az olimpián. Valószínűleg a mai tapasztalatommal, rutinnal sok dolgot másként csinálnék, de az akkori lóállomány, a körülmények, a viszonyok, lehetőségek ennyit biztosítottak. Véleményem az, hogy egy-egy világversenyre nem egy-két év felkészülés kell, hanem hosszú évek folyamatos szakmai munkája és a folyamatos, tervszerű versenyzés. Azt sajnálom, hogy az 1973-as mölblingi kiváló eredmény után Adonisz nevű lovat elvitték. Akkor én úgy döntöttem, hogy ismét és kizárólag a díjugratásban folytatom.”

KRIZSÁN JÁNOS

(Szül.: 1950., Hódság; első egyesülete: 1961-től a HŐR. Dózsa; nevelőedzője: Hirling József; edzője: Hirling József).

„Mint legfiatalabb, talán fel sem fogtam, mi történt velem. Amit mondtak, csináltam a legjobb tudásom és igyekezetem szerint. Akkor futott a székér, a világ nem volt elég nagy. Mi meg akartuk hódítani. Mai fejjel biztos sok mindent másképp csinálnék, de a fiatal lóállomány, a lovasok – benne magam is – rutintalansága, a szakvezetés ta-

3

4

■ 1. Hirling József | 2. Horváth József
| 3. Varró József | 4. Krizsán János

pasztalatlansága hozta ezen évek ezen eredményét. Nagy dolog volt ott lenni, köszönöm a sorsnak, hogy 1972-ben olimpián lehettem Münchenben.”

DALLOS GYULA

(Díjlovas örökös magyar bajnok, aki bár militarylovasként az olimpián nem vett részt, de a korszak aktív résztvevője, szemlélője volt.)

„Az 1969–74-ig terjedő időszakban újraéledt a militarylovaglás Magyarországon. Természetesen ezzel nem azt akarom mondani, hogy ennek előtte nem létezett, de más célkitűzések irányították például a szombathelyi lovasok (Makkos Vilmos), a nagyvázsonyi lovasok (Monspart Gábor),

vagy a Budapesti Lovas Klub lovasainak (Lászai József) munkáját. Az említettek kivül számos helyen az országban talán kicsit nosztalgiaiból, kicsit hagyományörzésből, avagy szunnyadó parázsként nem különösebb célokkal vezérelve, egyre több egyesület lovasai kapcsolódtak be a sokoldalú és csodálatos szakmai élményt adó militarysportba. Nem tudok elfogultság nélkül emlékezni azokra a régi szép időkre, amikor más volt a lovassportban a lovasok általános komfortérzete, egymáshoz való viszonya, értékrendje, tisztelete, megbecsülése egymás iránt, szakágra való tekintet nélkül. Ebbe a korosztályba tartozóként megpróbálom feleleveníteni emlékeimet a kiskunhalasi edzőtáborban eltöltött többéves időszakról, átélt élményeimet összefoglalni.

Kedves mai militarylovass barátaim! Hogy ti a mai időkben is boldogan hódolhattok szeretett szakágatoknak, azt – csupa nagybetűvel – KISKUNHALAS-nak és

■ Dallos Gyula

felnőtt magyar bajnoki címét díjlovaglásban, 1969-ben. A military vonatkozásában az 1971-es volt talán a legemlékezetesebb, annál is inkább, mert vészesen közeledett az 1972-es müncheni olimpia ideje. Aki számított, az eljött a válogatóversenyre. Az

túlzott bizonyítási vágy, vagy a szerény felkészültség volt az ok, ki tudja. Az bizonyossá vált és az eredmények is igazolták, hogy néhány vidéki, úgymond parasztyerek helyet követelt magának a díjkiosztásnál, úgymint Balogi András Orgonavirág-gal, Léber József Robinzonnal – aki nyereg nélkül teljesítette a nehéz tereppályát, mivel az első ugráson elszakadt a hevedere –, Burucs Balázs Andrissal és jómagam Palavesszővel. Hogy miért mégsem ők kerültek a müncheni olimpiára utazó csapatba, erről azokat kellene megkérdezni, akik a döntés jogát birtokolták. Sajnos az olimpián a magyar csapatot kizárták, egyedül Szabácsi István Adonisszal tudott értékelhető eredménnyel végigmenni. Az olimpiát követően egy hónap múlva ismét Kiskunhalasra vezényelték a válogatott keretbe... Nagyon szép időszak volt, gyönyörű volt a kiskunhalasi tanyavilág és jószágosak a tanyasi emberek. Jó volt hallani azt a rég hallott köszöneti módot, hogy »Adjon Isten Bátyám Uram! Adjon Isten Öcsém Uram!«; vagy hogy »Van-é még aztán abból a jóból!« stb. Mert a tanyavilágban ilyen volt a szójárás. Ebben az időszakban ki kellett, hogy pótoljam ólommal a súlyomat, hogy a felszereléssel együtt meglegyek a versenyben kötelezően előírt 75 kg. A military szakág komoly mennyiségi és minőségi változást élt meg ebben az időszakban, bekapcsolódott az egész ország, olyan nagy múltú és eredményű klub is, mint például a Bp. Honvéd (Vigh Béla Konrád, Hóka, Galambocskám nevű lovakkal) képviseltette magát. Remek versenyek kerültek megrendezésre. Javult a

„A nagy kluboktól a jó közepszerű lovakat, amelyek természetesen állami tulajdonban voltak, hatalmi szóval kezdték átcsoportosítani. Ez az intézkedés nagy ellenkezést váltott ki, joggal”

HIRLING JÓZSEF-nek, valamint kiváló segítőinek, kapcsolatainak köszönhetitek! Ma elképzelhetetlen lenne anyagiakban kifejezni azokat a feltételeket, lehetőségeket, amelyeket a militarysport Kiskunhalason ajándékba kapott és adott. A mai magyar militarysport bölcsője a háború előtt Örkeny, a háború után Kiskunhalas volt és – mily érdekes párhuzam – mindkettő államilag irányított katonai bázis volt és kiváló.

Kisebbségi megszákításokkal 1971-től 1974 májusáig élveztem a kiskunhalasi határórlaktanya vendégszeretetét, mint az Országos Lótenyésztési Felügyelőség lovasa, egyébként a BLK versenyzőjeként a Tattersallban és Alagon végeztem edzéseimet Szabácsi István, Stelcer Viktor lovas barátaimmal, Lászai József edző vezetésével. Kiskunhalas nem volt idegen számomra, hisz akkoriban minden magyar bajnoki döntőt itt rendeztek díjugratásban és díjlovaglásban. Itt nyertem például életem első

addigi versenyviszonyokhoz képest sok meglepetés várta az indulókat, mint pl. az izzapos, meredek partú Dong-éri csatorna, a hosszú és meredek homokcsúszda a vízbe ugrással, vagy a Lukács-tanya deszkakerítése, az udvarán elhelyezett löcsös szekérrel stb. Volt is meglepetés bőségesen, annyi bukást, lóról esést még nem láttunk – talán

MÚLTIDÉZÉSRE HÍVUNK

E cikksorozat szerzőinek nem feladata a történések miértjének és okának kutatása, feltárása, mi csak a tények közzétételére szorítkozunk. Amennyiben mégis összefüggéseket, esetleg tanulságokat is fellelnének az egyes korszakok sikerei és kudarcai között, akkor lehet, hogy azzal a ma és a jövő sportját is segítjük.

lóállomány is, de még mindig nem vett olyan irányt, amely – párosulva egy jobb kiképzéssel –, helyzetbe tudta volna hozni nemzetközi szinten a magyar militarysportot. A válogatóversenyekre nem azok, illetve képességben és egészségben nem arra a szintre alkalmas lovakkal utaztak. A szakág minden gyermekbetegségével együtt az 1974-es Eb-re reményt keltő együttesek alakultak ki, pl. Róna nevű lovam a megbízhatóság és a képesség, a lovasával való együttműködés szobra volt. Vele később Karig Gábor díjugratásban eredményesen szerepelt. A military országosan szépen fejlődött, javultak az eredmények, köszönhetően Makkos Vilmos és Monspart Gábor szakmai munkájának. Nagy kár, hogy már akkor nem ők irányíthatták a militaryválogatott munkáját. Annak, hogy az Eb előtt, 1974-ben – labdarúgás közben bekövetkezett súlyos lábtörésemmel egy időben – Kiskunhalason feloszlott a militarykeret, annak okát a következőkben látom:

A Lovas Szövetség vezetésében indokolatlanul felerősödött az a felfogás, hogy a magyar lovasoknak csakis militaryban van esélyük világvérsenyeken jól szerepelni, mert erre a magyar ló alkalmasabb, mint díjugratásra vagy díjlovaglásra. Ezért a nagy kluboktól a jó középserű lovakat, amelyek természetesen állami tulajdonban voltak, hatalmi szóval kezdték átcsoportosítani. Ez az intézkedés nagy ellenkezést váltott ki – joggal – a hagyományosan jó ugrólovakkal és eredményekkel rendelkező klubok edzőiből, versenyzőiből. De ugyanígy, Kiskunhalas, a militarysport bölcsője is beáldozta legjobb ugrólovasait, mint pl. Suti Istvánt, Varró Józsefet, Krizsán Jánost, Hriazik Pált, Horváth Józsefet. Kár volt ezekért a szakmailag és erkölcsileg elhibázott lépésekért. A militaryt meg kellett volna hagyni a maga szuverenitásban, önfejlődésében és egy komolyabb szakmai irányítással töretlenül fejlődhetett volna tovább, aminek eredményét azok érezték volna igazán pozitívan, akik azután kiharcolták volna az olimpiákon való szereplés jogát is.

Militarys lovas barátaim, okuljatok a tévedésekből és hibákból. Kívánom, vigyéktek sikerre szeretett szakágatokat.”

Folytatjuk!

Tuska Pál

**HORSE
TRANS
CARGO**

**Horse Trans
Cargo Kft.**

Telefon:
(20) 9357-375

Fax:
(52) 211-005

E-mail:
info@horsetrans.hu

Nemzetközi lószállítás.
Gyűjtőfuvarozás hetente,
igen kedvező árakon.
Versenyekre, igény szerint.

www.horsetrans.hu

BOGNÁRLÓ = MINŐSÉG

kancát adok – csikót kapok

+36-30/631-4883

www.bognarmenes.hu

bognarboriskft@gmail.com

MINŐSÉG = BOGNÁRLÓ